

згуртованість, підтримка, готовність йти на компроміс, відповідальність, ініціативність, бажання працівників професійно та інтелектуально розвиватися, творчо підходити до вирішення поставлених завдань, що свідчить про результат цілеспрямованої роботи керівника і всього колективу.

Перспективи подальших досліджень. Перспективою подальших досліджень є вдосконалення засобів регулювання факторів впливу на соціально-психологічний клімат задля підтримки його сприятливого стану в колективі.

Список використаної літератури:

1. Мацей, О.О. (2015). *Морально-психологічний клімат колективу (підсумок анкетного опитування працівників НБ Хмельницького національного університету)*, Бібліотека в освітньому просторі. Морально-психологічний клімат у колективі книгозбірні ВНЗ: інформ. бюл. для працівників бібліотек ВНЗ III – IV рівнів акредитації державної форми власності Хмельницької області. №20 / редкол.: О. О. Мацей, С. А. Молчанова, О. О. Костюк; гол. ред. О. Б. Айвазян. – Хмельницький: ХНУ, 2015. – 68 с.

2. Падафет, Ю.Г. (2016). Формування соціально-психологічного клімату в колективі, *Держслужбовець*, травень, № 5.

3. Фетискин, Н. П., Козлов, В.В., Мануйлов, Г.М. (2002). Социально-психологическая диагностика развитие личности и малых групп, Москва, Издательство Института психотерапии.

ВПЛИВ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ НА ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 159.922

Петрова Ліана Валентинівна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження впливу ціннісно-сміслової сфери на професійне становлення майбутнього фахівця зумовлена особливостями становлення ціннісно-сміслової сфери в юнацькому віці, в якому відбувається процес особистісного, професійного, соціального, духовно-практичного самовизначення; необхідністю визначення психологічних особливостей, механізмів, закономірностей щодо вибору смислів, які стають особистісними цінностями майбутніх фахівців.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. У психологічній науці проблема ціннісно-сислової сфери особистості розглядається у контексті осмислення природи цінностей, суб'єктності, особистісних цінностей, смислових утворень і спрямованості особистості (І. Абакумова, Б. Ананьєв, В. Асєєв, О. Асмолов, Б. Братусь, Д. Леонтєв, В. Зінченко, З. Карпенко, Б. Ломов, С. Максименко, А. Серий, М. Яницький, Р. Бернс, А. Ленгле, А. Маслоу, В. Франкл, Е. Фромм, К. Юнг та ін.).

Мета наукової публікації: дослідження впливу ціннісно-сислової сфери на професійне становлення майбутнього фахівця.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні світові тенденції вищої освіти свідчать про посилення уваги до ціннісного ставлення майбутніх фахівців щодо набуття професіоналізму. Суть цих тенденцій полягає в створенні умов для розвитку майбутнього фахівця як яскравої індивідуальності, людини культури, здатної до творчості у вільних формах діяльності, до саморозвитку і самовдосконалення.

М. Яницький, А. Серий, Ю. Пелєх відзначають, що «нині багато молодих людей характеризується не сформованістю системи ціннісних орієнтацій або її дезінтеграцією, визначеною втратою смислу життя, що істотно ускладнює процес соціалізації й утруднює наступну самореалізацію особистості.

Т. Буякас у своїх роботах акцентує увагу щодо ролі ціннісно-сислової сфери в особистісному і професійному становленні студентської молоді, яка уявляється дослідниці «контекстом більшого», «який оформляє і пронизує загальним смисловим відношенням потік життєдіяльності професіонала». Автор підкреслює, що ціннісно-сислова сфера особистості є тією віссю, навколо якої вибудовується діалог процесів особистісного і професійного становлення.

Особистісне і професійне самовизначення «йдуть рука об руку» з ціннісно-сисловим самовизначенням. Т. Буякас звертає увагу на те, що суттєво значущим у наших діях є не тільки визначення цілей і засобів, але й питання щодо смислу цього діяння для мене, тобто для особистості.

У процесі діяльності відбувається перетворення особистості завдяки зміни її ціннісних пріоритетів, що призводить до народження нового смислу, який привносить «нове знання про себе, розширює моє смислове поле». Підкреслено, що «тільки виходячи на рівень смислу, людина стає джерелом свого вчинку, яким вона здійснює себе», що свідчить про наявність екзистенціальних цінностей. Ця думка співпадає з позицією Ф. Василюка, який відзначав, що смисл є синтетичним утворенням, в якому

«сходяться свідомість і буття, ідеальне і реальне, життєві цінності і буттєві можливості їх реалізації... У відношенні до ідеального він відбиває в собі ціннісну цілісність індивідуального життя» (Василюк Ф. Є., 1984).

Цінності, ціннісні орієнтації, смисли є домінуючою основою у виборі професії, у процесі становлення майбутнього фахівця. Невипадково вчені наголошують на пошуках ефективних засобів розвитку професійних ціннісних орієнтацій. О. Бодальов зазначав, що окрім здібностей до певної професійної діяльності людина повинна розвивати загальні здібності і привласнювати загальнолюдські цінності в свої власні, що сприяє розвитку рівня моральної вихованості. Важливою умовою ціннісного ставлення до професійної діяльності є «емоційна одержимість» (Бодальов А. А., 1998).

Важливою умовою впливу ціннісно-сислової сфери на професійне становлення майбутнього фахівця є створення ціннісного простору, ціннісно-культурного поля в студентському середовищі, яке сприяє корекції ієрархії ціннісних позицій особистості й дозволяє визначити систему особистісних пріоритетних цінностей. Саме ціннісний простір, ціннісно-культурне поле формують у майбутніх фахівців ціннісну свідомість, яку Ф. Василюк назвав «органом оволодіння сутністю світу» і вважав, що вона освічує все життя людини, наповнюючи її простотою й справжньою свободою творчих можливостей: «Люди дивляться на світ одними і тими ж очима, але сприймають різною свідомістю» (Василюк Ф. Є., 1984).

Психологічними основами впливу ціннісно-сислової сфери на професійне становлення майбутнього фахівця є такі положення:

- особистісне й професійне становлення майбутнього фахівця пов'язано з цілісністю людини в контексті взаємодії її внутрішнього світу і буття, з досвідом духовного, культурного, історичного розвитку людства;
- становлення ціннісно-сислової сфери є визначальною психологічною особливістю юнацького віку, в якому відбувається процес особистісного, професійного, соціального, духовно-практичного самовизначення;
- система цінностей, яку приймає майбутній фахівець, формує його ціннісну свідомість;
- найвищим рівнем ціннісно-сислового світу особистості є ідеал як «образ-взірець, як втілення того, чим може стати особистість й який становиться стимулом і регулятором її розвитку».

Для глибшого розуміння впливу ціннісно-сислової сфери на професійне становлення майбутнього фахівця було проведено методики «Ціннісні орієнтації» (М. Рокич) та «Тест смисложиттєвих орієнтацій»

СЖО Д. Леонтєва. У дослідженні прийняло участь 60 студентів ВДПУ, віком 17-20 років

За методикою «Ціннісні орієнтації» серед досліджуваних переважають такі інструментальні цінності: розвиток (28%), наявність хороших та вірних друзів (23%), задоволення (17%), впевненість у собі (17%), свобода (14%), розваги (10%). Термінальні: життєрадісність (31%), незалежність (21%), самоконтроль (17%), тверда воля (12%).

Для вивчення впливу смисложиттєвих орієнтацій на професійне становлення молоді використано тест СЖО Д. О. Леонтєва. За результатами проведеної методики було виявлено, що в опитуваних, які невдоволені собою і не бачать власних перспектив, як правило не сформована життєва мета, не визначені цілі на майбутнє, що пояснюється низьким рівнем їхньої активності. Водночас, 38,9% вважають своє життя цікавим, сповненим смислом.

В оцінці своїх досягнень і результатів 41,8% задоволені своїми досягненнями, незважаючи на помилки чи недопрацювання. 20,8% більш критично оцінюють свої можливості і потенціал, що також пояснюється специфікою самооцінки.

Кореляція локус-контролю Я і локус-контролю життя дала змогу виявити залежність невдоволеності собою, результатами власної діяльності та перспектив самореалізації майбутніх фахівців (32,7%), для яких надзвичайно важливим є життєвий вибір, визначення власних життєвих перспектив. Тестування СЖО також показало, що невдоволення собою і результатами діяльністю є причиною розчарувань у житті, відсутністю смисложиттєвих цінностей, життєвої пасивності, фаталізму.

Аналіз результатів тестування підтвердив, що усвідомлення життєвих перспектив та планів притаманні майбутнім фахівцям (7,8%), які намагаються оцінити усі етапи свого життя як насичені важливими подіями та розраховують на довге і змістовне життя, з безліччю можливостей і шансів. Як правило, такі люди активно працюють над собою, вирізняються цілеспрямованістю, завзяттям, прагненням до самореалізації.

Інтерпретація результатів підтвердила, що низькі оцінки насиченості і життя свідчать про життєву розгубленість (17,2%), невизначеність смисложиттєвих цінностей, нерозуміння смислу життя, низьку оцінку власних здібностей та потенціалу.

Висновки. Отже, психологічними основами впливу ціннісно-смислової сфери на професійне становлення майбутнього фахівця визначено такі положення: особистісне й професійне становлення

майбутнього фахівця пов'язано з цілісністю людини в контексті взаємодії її внутрішнього світу і буття, з досвідом духовного, культурного, історичного розвитку людства; становлення ціннісно-сислової сфери є визначальною психологічною особливістю юнацького віку, в якому відбувається процес особистісного, професійного, соціального, духовно-практичного самовизначення; система цінностей, яку приймає майбутній фахівець, формує його ціннісну свідомість; найвищим рівнем ціннісно-сислового світу особистості є ідеал як «образ-взірець, як втілення того, чим може стати особистість й який становиться стимулом і регулятором її розвитку».

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці програми становлення ціннісно-сислової сфери особистості майбутніх фахівців.

Список використаної літератури:

1. Бодалев, А. А., (1998), Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения, Наука, Москва, 168 с.
2. Василюк, Ф. Е., (1984), Психология переживания, Моск. ун-т, Москва, 200 с.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ФУНКЦІЙ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ ТА ТИПОВИМ РОЗВИТКОМ

УДК 159.922

Петрук Олена Валентинівна,

Практичний психолог,

Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр»

Актуальність дослідження. Проблема молоді з обмеженими можливостями полягає в ізоляції від суспільства, відсутності умов для власної активності, прояву суб'єктності, у вдосконаленні соціального середовища відповідно до своїх потреб. Незаперечним є той факт, що суспільство схильне сприймати осіб з інвалідністю крізь призму негативних стереотипів, а на додаток до всього загальна відчуженість людей у місті призводить до обмеження кола спілкування, важливого для молоді, до замкнутості на своїх проблемах, до відсторонення від життя інших (Каткова, Т.І., 2004).